

Az ellenőrzési reform az Egyesült Királyságban a belső ellenőrzés szempontjából

Geiszlinger Árpád

Budapest, 2022. szeptember 26.

A brit gazdaságot 2016. és 2018. között számos nagy cég, sokak által nem várt csődje rázta meg. A British Home Stores csődje 2016-ban (1,3 milliárd fontos adósságot, ideérte a nyugdíjalapjának fél milliárd fontos hiányát), a Patisserie Valerie pénzügyi jelentésének meghamisítása, valamint a Carillion váratlan csődje (mindkettő 2018-ban) mind felvetették a kérdést: vajon miért nem lehetett ezen gazdasági eseményeket előre sejteni. A Carillion esete a kormányzatot közvetlenül és rendkívül kellemetlenül érte, mivel ez a cég több mint kétszáz iskolában üzemeltetett konyhát, a börtönök mintegy felében végzett karbantartási és fenntartási munkát, valamint közel ötvenezer katonai szolgálati lakást kezelt összesen 450 állami, illetve önkormányzati szerződés keretében. Bár a cég az utolsó negyedévében rendre rontotta a nyereségességi elvárását, a másfél milliárd fontos adóssággal csődeljárásba menekülő Carillion a brit kormányt, a közszféra nagy érintettsége miatt az ügy megvitatását célzó válságülés összehívására kényszerítette. Az általános nézet szerint, az esetek egyedi jellege mellett, az említett cégek könyvvizsgálóinak szerepe és a könyvvizsgálat eredményének hasznossága is középpontba került.

A brit kormány felkérte Sir Donald Brydont, hogy vizsgálja meg és fogalmazzon meg javaslatokat arra, hogyan lehetne az könyvvizsgálati folyamatot és annak eredményét úgy fejleszteni, hogy jobban szolgálja a felhasználók igényeit és a szélesebb közérdeket. A vizsgálata több mint 150 találkozót foglalt magában szabályozó hatóságokkal, könyvvizsgálókkal, befektetőkkel, vállalatokkal és professzionális szolgáltató cégekkel az Egyesült Királyságban, és megközelítőleg 120 benyújtott anyagot dolgozott fel összesen.

Az általa jegyzett jelentést, amire azóta Brydon-jelentésként hivatkoznak, 2019. decemberében publikálta két másik, a könyvvizsgálati tevékenységre vonatkozó vizsgálatot követően. A jelentés 68 javaslatot fogalmazott meg, elsősorban de nem kizárólag a közérdekű jogalanyokkal (PIE) kapcsolatos könyvvizsgálat és bizonyosság javítása céljából, amelyek közül a legjelentősebbek a következők voltak:

- a könyvvizsgálatnak magának és a könyvvizsgálati célnak az újra meghatározása
- a vállalati „audit”, mint új szakma létrehozása, amelybe beletartoznak a jogszabályi kötelezettségen alapuló könyvvizsgálatot végzők és más, új szakterületre szakosodott auditorok (például kiberbiztonsági vagy környezetvédelmi intézkedésekkel foglalkozók)
- a könyvvizsgálói jelentés és hatókör kiterjesztése, ami magába foglalhatja például az alternatív teljesítménymutatók és vezetői javadalmazás kiszámításának kötelező vizsgálatát vagy a tulajdonosok beleszólását abba, hogy a könyvvizsgálat mire terjedjen ki addicionálisan
- a könyvvizsgáló cégek, a könyvvizsgálók munkájának nagyobb nyilvánossága: a könyvvizsgáló cégek könyvvizsgálatból származó nyereségének, a vezető könyvvizsgálók díjazásának, a könyvvizsgálattal töltött „ember-óráknak” részletes bemutatása
- Az igazgatóknak közzé kell tenniük egy 'Resilience Statementet' (a vállalkozás ellenállóképességéről szóló nyilatkozatot) rövid, közép és hosszú távra, amely felváltaná a jelenlegi vállalkozás folytatására és életképességére vonatkozó nyilatkozatokat, és amely ugyanúgy a könyvvizsgálat tárgya lenne;
- valamint egy éves 'Public Interest Statementet' (közérdekű nyilatkozat), amely elmagyarázza a társaság elképzelését a közérdekkel szemben támasztott kötelezettségeivel kapcsolatosan;

- továbbá egy jelentést a jelentős csalás megelőzésével és felderítésével kapcsolatban tett intézkedésekről.

A jelentés kiemeli, hogy a könyvvizsgálói jelentések nyelvezete nagyon fontos, hivatkozással arra, hogy bár a könyvvizsgálat maga lehet értékes, ha jelentés rosszul van megírva, a munka maga értelmét veszti a hiteles tájékoztatás tekintetében.

A jelentés javasolja azt is, hogy a cégek kötelezően alakítsanak ki olyan mechanizmust, melynek révén a dolgozók meg tudják osztani a kockázatokkal és a bizonyosság adásával kapcsolatos aggályukat és erre érdemi választ kapjanak.

Megítélésem szerint a belső ellenőrzési szakma számára talán a legnagyobb horderejű javaslata a jelentésnek az volt, hogy az Audit Committee (az Igazgatóság alatt működő, neki felelős bizottság) tegye közzé a három évre szóló gördülő „Audit and Assurance Policy”-t (Ellenőrzési és bizonyosság adási politikáját), amelyet az éves közgyűlésen hagynának jóvá.

- Ez a politika tartalmazza a könyvvizsgálók kinevezésének folyamatát, a könyvvizsgálókkal szemben támasztott követelményeket (munkát) és a kapcsolódó feltételeket, valamint az ellenőrzési munka díjalapját.
- A javaslat szerint a politika továbbá tartalmazza a bizonyosság nyújtásának költségét, ami a könyvvizsgálókon felül bemutatná a belső ellenőrök és más bizonyosságot adó szereplők költségét (pl. csalás megelőzés és felderítés) is.
- A politika keretet biztosítana annak a döntésnek, hogy mit tekintünk lényeges gazdasági eseménynek, elmagyarázza, hogy a bizonyosságszerzés hogyan kapcsolódik az igazgatók kockázati jelentéséhez és azt, hogy a részvényesek hogyan értelmezzék az eredményül kapott könyvvizsgálói jelentéseket.
- Ami pedig talán a legfontosabb a belső ellenőrzés számára és túlmutat a pénzügyi jelentésen: magyarázza el a belső kontrollokkal kapcsolatos bizonyosság megszerzésére és a hatékonyságuk jelentésére vonatkozó megközelítést, mind a pénzügyi beszámolással, mind a működési kontrollokkal kapcsolatban.

A Brydon-jelentés támogatta egy előző Hírlevélben 2020. januárjában bemutatott Belső Ellenőrzési Gyakorlati Kódex széles körben való alkalmazását, valamint azt javasolta, hogy a könyvvizsgálók nagyobb mértékben támaszkodjanak a belső ellenőrzésre.

A brit kormányzat, és ezen belül is az Üzleti, Energiaügyi és Ipari Stratégiáért felelős miniszter, a jelenlegi pénzügyminiszter: Kwasi Kwarteng nevével fémjelvezve 2021. márciusában megjelent „A könyvvizsgálatba és a vállalatirányításba vetett bizalom helyreállítása” címet viselő tervezet, amelyet széleskörű konzultációra bocsátottak. A tervezet hangsúlyozott célja volt, hogy a befektetők, a pénzügyi piacok és mindazok, akik az Egyesült Királyság legnagyobb vállalataitól függenek, továbbra is támaszkodhassanak a könyvvizsgálók által közzétett információkra. A tervezet tartalmazta a Minisztérium javaslatait a könyvvizsgálati piac választékának és minőségének növelésére, a csalások felderítésével és megelőzésével kapcsolatos felelősségek egyértelműbbé tételére, valamint a könyvvizsgálati termék és a könyvvizsgálói szakma jövőbeli megfelelésének biztosítására. Ezen felül a javaslat kitért a vállalati jelentéskészítés javítására a kockázatok, a bizonyosság és a belső kontrollok kulcsfontosságú kérdéseivel kapcsolatban. A tervezet elismerte a legnagyobb magántulajdonban lévő vállalatok (PIE-k) gazdasági jelentőségét azáltal, hogy elvárja tőlük, hogy megfeleljenek a legszigorúbb jelentéstételi követelményeknek, ahogy azt a tőzsdén jegyzett társaságok már megteszik. Fontosabb érdemi törekvése volt a tervezetnek, hogy a szabályozást törvényi alapra szándékozott helyezni és állami költségvetésből javasolta finanszírozni az ezt felügyelő testületet.

A javaslat két területre tér ki a belső ellenőrzés szemszögéből:

1. Belső kontroll rendszer hatékonysága

Mivel a Brydon-jelentés javaslatot tett az igazgatóságnak és a könyvvizsgálónak a megerősített belső kontrollrendszerben betöltött lehetséges szerepére vonatkozóan, nevesül egy „Belső kontroll nyilatkozat” elrendelését indítványozta, a Minisztérium tervezete három egymást nem kizáró javaslatot tett:

- a. Az igazgatók (Igazgatóság) kifejezett nyilatkozatot tesznek a belső ellenőrzési és kockázatkezelési rendszerek hatékonyságáról.
- b. A könyvvizsgálók beszámolójának ki kell terjednie a vállalatok belső kontrollrendszerének hatékonyságával kapcsolatos véleményükre.
- c. A könyvvizsgálóknak hivatalos véleményt kell formálniuk a belső kontrollrendszerek hatékonyságának igazgatósági értékeléséről.

Az első és harmadik pontban a belső ellenőrzés feladata nagy mértékben valószínűsíthető volt és a Minisztérium kifejezetten javasolta a COSO belső kontroll keretrendszerének alkalmazását.

2. Ellenőrzési és bizonyosság adási politika

A javaslat szerint a vállalatnak be kell mutatnia a belső ellenőrzési és bizonyosság adási folyamatait. Ez magában foglalhatja azt, hogy az éves jelentésben és a beszámolóban szereplő vezetői következtetések és ítéletek hogyan voltak megvitatva és ellenőrizve belsőleg, és hogy a vállalat javasolja-e, és ha igen, hogyan erősítse meg belső ellenőrzési és bizonyosságot nyújtó képességeit a következő három évben.

A konzultációra rendelkezés álló három hónapban több mint 600 észrevételt kapott a Minisztérium a javaslatokra és ez alapján fogalmazta meg 2022. májusában a válaszát, illetve a készíti/véglegesíti az „Audit Reform” (Ellenőrzési Reform) törvényjavaslatot. A jogszabály tervezet főbb tartalmi elemei belső ellenőrzési szempontból:

1. A könyvvizsgálati szabályozó törvényi alapokra kerül, és rendelkezik azokkal a jogi hatáskörökkel, amelyekre a hatékony munkájához szüksége van, és azt állami költségvetésből finanszírozzák
2. A törvényjavaslat 750 főben és 750 millió GBP árbevételben szándékozik meghatározni az alsó határát a közérdekű jogalanyoknak (PIE). Ez szűkebb körű, mint az előzetes javaslat volt.
3. Az Ellenőrzési és bizonyosság adási politika kötelezővé tételét azonban előírja a törvénytervezet a PIE-k számára. Ezen felül egy, korábban már említett, a vállalkozás ellenálló-képességéről szóló nyilatkozatot is közzé kell tenniük a PIE-knek.
4. A törvénytervezet elvetette azonban azt, hogy kötelező legyen a nyilatkozat a belső kontroll rendszer hatékonyságáról, részint a nagyszámú negatív visszajelzés, részint a várható ellenőrzési és bizonyosság adási költségek növekedése miatt. E helyett a kormány egy kódexen alapuló megközelítést kíván alkalmazni, amely véleményük szerint praktikusabb és arányosabb módja, annak, hogy erősítse a belső ellenőrzési kérdésekben az Igazgatóság fókuszát. Az Egyesült Királyság és Írország Belső Ellenőrzési Szövetsége csalódottságának adott hangot és elszalasztott lehetőségként tekint a felpuhult követelmény rendszerre. Ennek megértéséhez szükséges tudni, hogy az Egyesült Királyságban a kód-alapú elvárásokat bár nagyon komolyan veszik, a vállalati igazgatók megkerülhetik a követelményeket, mivel a kódex betartása *'a betartás vagy a magyarázat'* alapon történik, ami azt jelenti, hogy amennyiben az érintett vállalati vezetés nem teljesíti vagy nem tudja teljesíteni az elvárásokat, annak magyarázatát meg kell osztani az érintettekkel.

Az Egyesült Királyság és Írország Belső Ellenőrzési Szövetsége további fenntartása a törvénytervezet várható, Parlamentnek történő betérjesztésének az időpontja. A törvénytervezet eredetileg említésre került volna a 2022. májusi parlamenti ülészakot megnyitó ún. „Queen’s speech”-ben. Ez a beszéd, a hagyományoknak megfelelően, felsorolja a kormány fókuszában lévő törvénykezési területeket. A kiadott lobby anyagokban az Audit Reform törvénytervezet még szerepelt, de vélhetően a különböző

érdekérvényesítések hatására ez már kimaradt abból a felsorolásból, amit, III. Károly, az akkori Károly herceg II. Erzsébet királynő nevében felolvasott. Bár az Üzleti, energiaügyi és ipari stratégiáért felelős miniszter, Kwasi Kwarteng, a Queen's speech-hez nyilvánosan közölt minisztériumi főbb feladatok közé sorolta, ami valószínűsítette a törvénytervezet idejének megvitatását, a későbbi kormány- és miniszterelnök váltás, Brexit által kiváltott észak-írországi kereskedelmi válság, az elhúzódó ukrán-országi konfliktus és a részben ebből származó megélhetési (cost of living) válság kezelése a leírt szabályzási szándékot késleltetheti a következő naptári évre.

Vonatkozó linkek:

[*The quality and effectiveness of audit: independent review - GOV.UK \(www.gov.uk\)*](#)

[*Spotlight on trust: The Chartered IIA response to the BEIS White Paper | Audit & Risk magazine | Features | Chartered IIA*](#)

[*BEIS in the 2022 Queen's Speech - GOV.UK \(www.gov.uk\)*](#)

[*Queen's Speech 2022: background briefing notes - GOV.UK \(www.gov.uk\)*](#)

[*Lobby Pack \(10 May 2022\) \(publishing.service.gov.uk\)*](#)

[*Restoring trust in audit and corporate governance: government response to consultation on strengthening the UK's audit, corporate reporting and corporate governance systems \(publishing.service.gov.uk\)*](#)

[*Meet Sir Donald Brydon – the audit disruptor | Acuity \(acuitymag.com\)*](#)